

آموزش احکام

ویژه اولیاء و دانش آموزان

پایه چهارم

احکام نموداری

۱ - کسی که در عصر غیبت است ^۵ } یا باید مجتهد باشد.
یا باید به احتیاط عمل کند.
یا از مجتهد جامع شرایط تقلید کند.

۲ - مکلفی * که مدتی اعمال خود را بدون تقلید انجام داده در صورتی اعمالش صحیح است که ^۶ }
۱- آیات عظام خامنه ای و نوری: بفهمد که اعمال او با فتوای مرجعی که وظیفه اش تقلید از او بوده و یا با فتوای مرجع تقلید فعلی تطابق داشته باشد.
۲ - دیگر مراجع: با فتوای مرجع تقلید فعلی تطابق داشته باشد.

۳ - هر مکلفی باید در مورد مرجع تقلید بررسی کند تا اعلم را انتخاب کند. ^۷

* کسی که به سن تکلیف رسیده است و تکلیف او رعایت مسائل شرعی است.

احکام
تقلید

احکام نمامودادری

- ۱ - مرد باشد زن می تواند مجتهد شود ولی نمی تواند مرجع تقلید (کسی که دیگران از او تقلید می کنند) شود.
- ۲ - عادل باشد.
- ۳ - بالغ باشد.
- ۴ - شیعه ی دوازده امامی باشد .
- ۵ - حلال زاده باشد.
- ۶ - حریص به دنیا نباشد (بنابر احتیاط واجب)
- ۷ - اعلم باشد.
- ۸ - زنده باشد (تقلید ابتدائی از میت به نظر مشهور جایز نیست)

شرایط
مرجع تقلید^۱

احکام نموداری

- ۱ - شنیدن از خود مجتهد
 ۲ - شنیدن از دو نفر عادل
 ۳ - دیدن در رساله‌ی مجتهد در صورتی که به درستی آن اطمینان داشته باشد.
- راههای به دست آوردن
 فتوای مرجع^۸

- ۱ - از غیر اعلم به اعلم: واجب است.
 ۲ - از اعلم به غیر اعلم: جایز نیست.
 ۳ - از مساوی به مساوی
- تغییر دادن
 مرجع^۹
- ۱- آیت الله خامنه‌ای: بنابر احتیاط واجب، جایز نیست.
 ۲- آیات عظام زنجانی، مکارم و نوری: در مسائل عمل نکرده رجوع به مساوی جایز است.
 ۳- آیت الله سیستانی: جایز است مگر در موارد علم اجمالی مثل قصر و اتمام که بنابر احتیاط واجب باید احتیاط کرد.
 ۴- آیت الله وحید: در صورت مساوی بودن دو مرجع، باید به فتوایی عمل کرد که مطابق احتیاط باشد.

احکام نموداری

- ۱- آیت الله خامنه ای: وظیفه ی انتخاب مرجع تقلید متوجه به خود مکلف است و دیگران می توانند او را برای رسیدن به تشخیص صحیح کمک کنند.
- ۲- آیت الله زنجانی: بر والدین تحقیق و راهنمایی کودک لازم است.
- ۳- آیت الله سیستانی: واجب است به آنها تعلیم دهند که چگونه باید مرجع را انتخاب کرد و در چه موردی می توان بر تحقیق دیگران اعتماد نمود.

وظیفه ی والدین
در انتخاب مرجع
تقلید فرزندان
تازه مکلف^۳

احکام نمازگزار

- ویژگی های لباس نمازگزار
- ۱ - پاک باشد (بدن نماز گزار هم باید پاک باشد) ^{۱۴۶}
 - ۲ - مباح باشد (غصبی نباشد) ^{۱۴۷}
 - ۳ - از اجزاء حیوان مرده نباشد. ^{۱۴۸}
 - ۴ - نماز گزار مرد لباسش از طلا باف یا ابریشم خالص نباشد. ^{۱۴۹}
 - ۵ - از حیوان حرام گوشت نباشد (حتی دکمه یا بند لباس) ^{۱۵۰}

- اگر مویی از حیوان حرام گوشت مثل گربه همراه نماز گزار باشد
- ۱- آیت الله سیستانی: اگر یک موی حیوان حرام گوشت بر لباس باشد ضرر ندارد و همچنین است اگر چیزی از آنها را مثلاً در قوطی گذاشته و با خود حمل کند نمازش صحیح است.
 - ۲- آیت الله مکارم: بنابر احتیاط واجب نمازش باطل است.
 - ۳ - دیگر مراجع : نمازش باطل است.
- ۱۵۱

احکام نماز و عبادت

۱- مردان: عورت پوشیده باشد و بهتر است از ناف تا زانو

- ۱- صورت به قدری که در وضو شسته می شود.
- ۲- دست ها تا مچ
- ۳- پاها تا مچ به شرط آن که نامحرمی حضور نداشته باشد.

پوشیده باشد. }
 ۱- در نماز واجب
 نماز مستحبی
 سجده ی قضایی
 و تشهد قضایی
 ۲- زنان: تمام بدن
 را بپوشانند به غیر از
 ۱۵۲

مقدار
پوشش

۱- آیت الله سیستانی: بنا بر احتیاط مستحب پوشش لازم است.

۲- آیت الله وحید: اگر سجده ی سهو برای قضای تشهد فراموش شده باشد باید خود را مثل هنگام نماز بپوشاند و در غیر این مورد مستحب است بپوشاند.

۲- در سجده ی سهو }
 ۱۵۳

۳- دیگر مراجع: بنا بر احتیاط باید مثل هنگام نماز خود را بپوشاند.

۱- آیت الله مکارم: بنا بر احتیاط واجب مثل هنگام نماز پوشش لازم است.

۳- در سجده واجب قرآن
 (سجده تلاوت) }
 ۱۵۴

۲- دیگر مراجع: پوشش لازم نیست.

احکام نمازگزار

۱ - غصبی نباشد. ۱۶۸

الف) اگر کسی در مسجد جای دیگری را بگیرد، بعضی از فقها فرموده اند نمازش باطل است. ۱۶۹

ب) اگر با عین پول خمس داده نشده یا زکات نداده ملکی را بخرد نماز در آن باطل است (آیت الله زنجانی: اگر چه تصرف در ملک غصبی حرام است ولی موجب بطلان نماز نمی شود) ۱۷۰

۲ - بی حرکت باشد (مثل خرمن گندم و جو نباشد)

مسئله: در قطار، کشتی، اتومبیل به خاطر تنگی وقت و... اگر ناچار باشد نماز بخواند به قدر ممکن در حرکت چیزی نخواند و اگر از قبله برگشت نمازگزار به طرف قبله برگردد. ۱۷۱

۳ - مکانی باشد که بتوان افعال نماز را به طور صحیح انجام داد. ۱۷۲

۴ - مکان دارای نجاست مرطوب نباشد که رطوبت آن به بدن یا لباس برسد. ۱۷۳

مسئله: محل سجده باید پاک باشد و اگر نجاست خشک هم باشد نماز باطل است. ۱۷۴

شرایط
مکان
نمازگزار

احکام نماز

۱- نیت	} ۱- رکنی	} واجبات
نماز
۱۸۲
۲- تکبیرة الاحرام		
۳- قیام موقع تکبیرة الاحرام برای کسانی که قادر به ایستادن هستند.		
۴- قیام متصل به رکوع		
۵- رکوع		
۶- دو سجده در یک رکعت		
۱- قرائت	} ۲- غیر رکنی	
۲- ذکر رکوع و سجود		
۳- تشهد		
۴- سلام		
۵- ترتیب		
۶- موالات		
۱- هنگام قرائت	} ۷- قیام	
۲- بعد از رکوع		
۸- طمأنینه (آرامش بدن) هنگام ذکر واجب		

احکام نماز

۱۸۶ واجب رکنی ← تکبیرة الاحرام : تکبیری که با گفتن آن بسیاری از کارها بر نمازگزار حرام می شود.

۱- به عربی صحیح گفته شود. ۱۸۷

۲- هنگام گفتن تکبیر بدن آرام باشد. ۱۸۸

۳- خودش صدای تکبیرش را بشنود. ۱۸۹

۴- در حال ایستاده بگوید. ۱۹۰

۵- بنا بر احتیاط واجب (آیت الله سیستانی : بنا بر احتیاط مستحب) آنرا به چیزی که

پیش از آن می خوانده ، وصل نکند. ۱۹۱

۱- آیت الله سیستانی و آیت الله زنجانی : بهتر است

حرف راء را ضمه بدهد.

۲- آیت الله مکارم: بنا بر احتیاط واجب حرف راء را ضمه بدهد.

۳- دیگر مراجع : باید حرف راء را ضمه بدهد.

۶- اگر می خواهد تکبیرة الاحرام را

به چیزی که بعد از آن است بچسباند

۱۹۲

شرایط
تکبیره
الاحرام

احکام نمداری

۱- در نماز صبح و مغرب و عشاء مردان باید بلند بخوانند (جوهر صدا بیرون بیاید) ^{۱۹۹}

۱- اگر نامحرمی نیست: می تواند حمد و سوره را بلند یا آهسته بخواند.

۱- آیت الله زنجانی و آیت الله مکارم: مستحب است که آهسته بخواند.

۲- آیت الله سیستانی و آیت الله وحید: در صورتی که شنوایی بر زن حرام باشد مثلاً به نرمی و با صدای ظریف بخواند جایز نیست بلند بخواند و اگر خواند (آیت الله سیستانی) نمازش باطل است.

۳- دیگر مراجع: بنا بر احتیاط واجب باید آهسته بخواند.

۲- زن در نماز

صبح، مغرب و عشا

۲۰۰

۲- اگر نامحرمی هست

احکام
حمد و
سوره
در نماز

۳- کسی که حمد و سوره را حفظ نیست می تواند از روی قرآن بخواند. ^{۲۰۱}

۴- اگر هر دو یا یکی از آنها را فراموش کند و بعد از رسیدن به رکوع یادش بیاید نمازش

صحیح است. ^{۲۰۲}

احکام نماز و اداری

- ۱ - به جای تسبیحات می تواند سوره ی حمد بخواند. ^{۲۱۳}
- ۲ - یک مرتبه خواندن تسبیحات کافی است. گرچه احتیاط مستحب است که سه بار بخواند.
- ۳ - در تنگی وقت باید یک مرتبه تسبیحات را بگوید. ^{۲۱۵}
- ۴ - بر مرد و زن واجب است که در رکعت سوم و چهارم حمد یا تسبیحات را آهسته بخوانند و بنا بر احتیاط بسم الله آنرا هم آهسته بگویند (آیت الله سیستانی: واجب نیست بسم الله آنرا هم آهسته بگوید ولی اگر ماموم است بنا بر احتیاط آهسته بگوید.)
- ۵ - اگر در ۲ رکعت آخر به گمان اینکه در رکعت اول است حمد بخواند نمازش صحیح است. ^{۲۱۷}

احکام
تسبیحات
اربعه

احکام نماز و ادای

- ۱- خم شدن به قصد رکوع باشد. ۲۱۸
- ۲- خم شدن به اندازه ای باشد که بتواند دست را به زانو بگذارد. ۲۱۹
- ۳- هر ذکری در رکوع گفته شود کافی است ولی احتیاط واجب آن است که از سه مرتبه سبحان الله یا یک مرتبه سبحان ربی العظیم و بحمده کمتر نباشد. ۲۲۰
- ۴- ذکر رکوع باید به عربی صحیح خوانده شود. ۲۲۱
- ۵- در رکوع باید به تعداد ذکر واجب، بدن آرام باشد. ۲۲۲
- ۶- بعد از تمام شدن ذکر رکوع باید راست بایستد. ۲۲۳
- ۷- طمأنینه لازم است (بعد از ایستادن باید بدن آرام شود و بعد به سجده رود) ۲۲۴
- ۸- زیاد شدن رکوع در نماز جماعت به خاطر متابعت از امام، در صورتیکه رکوع سهوی باشد نماز را باطل نمی کند. ۲۲۵

واجبات
رکوع

احکام نماز و اداری

- ۱ - گذاردن
هفت موضع
بر زمین
۲۲۶
- ۱ - پیشانی به اندازه یک درهم
نکته: چیزی زیر پیشانی مانع رسیدنش به زمین نشود.
۲ و ۳ - کف دو دست
۴ و ۵ - دو سر زانو
۶ و ۷ - دو سر انگشت بزرگ پا (اگر انگشتان دیگر هم روی زمین باشد اشکال ندارد)
آیت الله سیستانی و آیت الله وحید: گذاشتن ظاهر ناخن (پشت آن) هم کفایت می کند.
- ۲ - در سجده هر ذکر بگوید کافی است ولی: آیت الله زنجانی و آیت الله وحید (دیگر مراجع بنا بر احتیاط)
واجب است ذکر به تعداد سه مرتبه سبحان الله یا یک مرتبه سبحان ربی الاعلی و بحمده باشد.
- ۳ - طمأنینه: آرام گرفتن بدن هنگام گفتن ذکر سجده ۲۲۸
۴ - نشستن پس از سجده ۲۲۹
۵ - آرامش بدن در حال نشستن بعد از سجده اول ۲۳۰

واجبات
سجده

احکام نماز و اداری

- ۶- هنگام گفتن ذکر سجده تمام هفت عضو روی زمین باشد. ۲۳۱
- ۷- مساوی بودن محل سجده و جای زانوها و سر انگشتان مگر به اندازه چهار انگشت بسته ۲۳۲
- ۸- پاک بودن جایی که پیشانی را روی آن می گذارند. ۲۳۳
- ۹- بین پیشانی و آنچه بر آن سجده می کند چیزی مانع نباشد. ۲۳۴
- ۱۰- ذکر سجده را به عربی صحیح قرائت کند. ۲۳۵
- ۱۱- رعایت ترتیب و موالات ۲۳۶
- ۱۲- بر چیزی سجده کند که سجده بر آن صحیح باشد. ۲۳۷
- ادامه
واجبات
سجده

- ۱- بر زمین : غیر از معادن عقیق و فیروزه
- ۲- آنچه از زمین می روید به شرط آن که خوراکی و پوشاکی انسان نباشد. ۲۳۹
- بر چه چیزی سجده صحیح است؟

احکام نیت و ادائیگی

۱- از دو رکعت بود: قضای هر کدام را به همراه دو سجده ی سهو بعد از نماز انجام دهد.

۲- از یک رکعت بود: نمازش باطل است.

۱- دو سجده

اگر سجده
فراموش
شود
۲۴۰

۱- به حد رکوع رکعت بعد نرسیده: برگردد و انجام دهد (به نظر بعضی از مراجع سجده ی سهو هم انجام دهد)

۲- یک سجده

۲- بعد از رسیدن به رکوع فهمیده: قضایش را به همراه سجده ی سهو بعد از نماز به جا آورد.

احکام نماز داری

- ۱- وقت وسعت دارد : نماز را بشکند و مهر تهیه کند.
- اگر مهر
نماز گزار
گم شود
۲۴۱
- ۱- لباسی که از پنبه یا کتان است
- ۲- وقت تنگ است به ترتیب
اولویت بر اینها سجده کند
- اگر نبود
- ۲- هر لباسی
- اگر نبود
- ۳- پشت دست
- اگر نشد
- ۴- سنگهای معدنی مثل عقیق

(آیت الله سیستانی: در وسعت وقت اگر مراتبی را که گفته شد رعایت کند نمازش صحیح است.)

- ۱- گفتن شهادتین : اَشْهَدُ أَنْ ...
- ۲- صلوات بر محمد و آلش (گفتن وَ عَجَّلْ فَرَجَهُمْ اگر به قصد دعا باشد اشکال ندارد)
- ۳- نشستن به اندازه ذکر تشهد
- ۴- طمأنینه و آرامش بدن موقع ذکر
- ۵- ترتیب اذکار را رعایت کند.
- ۶- موالات در اذکار
- ۷- خواندن تشهد با قرائت صحیح عربی
- واجبات
تشهد
۲۴۲

احکام نماز و دعا

- ۱ - بنا بر احتیاط واجب در قنوت باید دستها را بالا آورد.
- ۲ - دعا کردن برای چیز حرام در قنوت جایز نیست.
- ۳ - در قنوت هر ذکری بگوید اگر چه یک صلوات باشد کافی است.
- ۴ - به غیر از نماز جماعت مستحب است قنوت را بلند بخواند.
- احکام قنوت ^{۲۴۵}

- ۱ - قبل از رسیدن به رکوع متوجه شود ، بایستد و بخواند.
- ۲ - در رکوع متوجه شود مستحب است بعد از رکوع قضا نماید.
- ۳ - در سجده یادش بیاید مستحب است بعد از نماز ، قضا کند.
- اگر قنوت سهواً فراموش شود ^{۲۴۶}

احکام نماز و اداری

سلام واجب ۲۴۷

۱- السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين

۱- آیت الله زنجانی، آیت الله نوری و آیت الله وحید: این سلام به تنهایی کفایت می کند.
 ۲- آیت الله سیستانی و آیت الله مکارم: اگر این سلام را بگوید، السلام علیکم و رحمه الله و برکاته را هم بر احتیاط واجب باید بگوید.

۲- السلام علیکم و رحمه الله و برکاته
 به نظر همه ی مراجع ، این سلام به تنهایی کفایت می کند.

اگر سلام نماز را فراموش کند

۱- و موقعی یادش بیاید که صورت نماز به هم نخورده و کاری هم که عمدی و سهوی آن نماز را باطل می کند مثل پشت به قبله کردن انجام نداده : باید سلام را بگوید و نمازش صحیح است. ۲۴۸

۱- و قبل از آن } ۱- آیت الله وحید: بنا بر احتیاط، نمازش باطل است.
 ۲- و موقعی یادش بیاید که صورت نماز به هم خورده است } ۲- دیگر مراجع : نمازش صحیح است.
 ۱- آیت الله نوری و آیت الله وحید : نمازش باطل است.
 ۲- و قبل از آن مبطلی } ۲- آیت الله مکارم: بنا بر احتیاط اعاده کند.
 ۳- دیگر مراجع : نمازش صحیح است.